

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. Quid sit ens rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Si argumentum non fuerit syllogismus, sed enthymema constans duabus propositionibus, antecedenti scilicet & consequenti, respondet ad primam propositionem concedendo, aut negando, aut distinguendo antecedens, & ad secundam propositionem, distinguendo consequens, vel concedendo aut negando consequentiam, sicut responderi debet ad tertiā propositionem syllogismi: si prima propositio neganda fuerit, non est respondenti ulterius progrediendū in repetendo secunda vice, & idem est dicendum si neganda fuerit secunda; quod si prima aut secunda fuerit distinguenda, post distinctionē ulterius progrediendū erit ad consequens, & vicissim distingui debet consequens, si tamen antecesses fuerit distinctum ratione vllius ex extremitatibus: aut si fuerit distinctum ratione termini medij, consequens non debet distingui, sed negari consequentia.

6. Quarto. Argumentans audita responsione, probet quod negatum est. v.g. maiorem, vel minorem, vel consequentiam: quod si vlla propositio fuit distincta, vel ostendat distinctionem non valere, vel probet propositionem in sensu, in quo negabatur esse veram; aut conclusionem sequi ex ipsa in sensu in quo concedebatur, & si hoc vltimum voluerit facere, assumat propositionem eandem in sensu concessio, & inferat ex illa conclusionem; & si negetur consequentia, probet eam. Caueat autem ne vnumquam assumat in progressu argumenti pro maiori, aut minori, aut antecedenti propositionem semel negatam, quia sic faciendo peteret principium.

7. Quinto. Defendens si proponatur autoritas aliqua non neganda pro medio ad impugnandā conclusionem, non neget ipsam, sed vel distinguat ipsam reddendo diuersos sensus eius, vel honoris causa dicat: *Explico authoritatem illam*; & ostēdat diuersas significationes eius, in quarū vna concedat eam esse intelligendā, in alia neget, quod in re idē est ac ipsam distinguere. Si argumentans supponat aliquid, quod videtur responderi falsum, vt si supponeret quod aliquid fuerit concessum, quod reuera non concedebatur, & vis argumenti ab illa suppositione dependeat. Defendens respondere debet negando suppositum; & si illud suppositum fuerit in maiori, aut minori, dicat, nego suppositum maioris aut minoris. Si antecessens aut maior aut minor argumenti fuerit conditionalis aut rationalis, & sit falsa, respondendum erit negando sequelam maioris, aut minoris, aut antecessētis.

8. Sexto. Quando queritur ratio alicuius rei, dicat Respondens *Querit a me &c.* & det rationem quam breuitat ac clare poterit, sed caueat semper ne det pro ratione illud ipsum, de quo controuertitur, aut aliquid ab ipso dependens, aut æquē incertum, quia sic peteret principium.

Reliqua inter disputandum aduertenda ipso vsu ac Lectoris diligentia facile discuntur. Hæc autem omnia cedant ad DEI Omnipotentis, Virginisque MARIÆ honorem & gloriam.

DISPUTATIO PRIMA PRO O E M I A L I S. DE ENTE RATIONIS.

QUANTUM ad ens rationis consideratio ad Metaphysicam pertineat, quia tamen vix potest natura Logicæ intelligi, quin quid sit ens rationis intelligatur; pro maiori studentium commoditate ipsum Logicæ initium ab eo sumendum videbatur.

Q U Æ S T I O I. Quid sit ens rationis.

HOC nomen *ens rationis* est æquiuocum, & varias habet significationes, ex quibus proponam principales, vt intelligatur de quo ente rationis agamus. Itaque primò significat omne illud, quod subiectatur in intellectu seu ratione, & in hoc sensu actus & habi-

tus intellectus, & species intelligibiles, quamuis sint entia realissima, sunt etiam entia rationis.

Secundo significat omne illud quod est producibile per intellectum siue physice, vt actus & habitus intellectuales; siue directe, vt sunt artificialia omnia, quæ mediante intellectu directione fiunt, licet hæc omnia secundum se sint entia realia.

Tertio significat omne, quod obicitur intellectui, seu quod consideratur & intelligitur ab intellectu, & in hoc sensu omnia entia realia possunt vocari entia rationis, quia omnia illa possunt intelligi ab intellectu.

Quarto significat, præcipue apud Scotistas, omne quod non habet actu existentiam realem, quamuis eam possit habere: & in hoc sensu Antichristus modò est ens rationis: quæ autem sunt entia rationis in hac acceptione vocantur alio nomine à Scotistis quibusdam, entia diminuta.

Vltimò denique significat illud, quod non est ens reale vlla ratione, hoc est, quod neque realiter existit, neque realiter existere potest, & in hoc sensu, non in vilo ex quatuor prioribus, agitur hic de ente rationis.

2. Entis porro rationis in hac vltima acceptione varias descriptiones adhibent Doctores. *Suares disp. 54. Met. sect. 1. n. 6.* ait ens rationis esse, quod cogitatur vt ens, cum tamen in se entitatem non habeat: & eandem descriptionem approbat *Auerfa q. 5. Log. sect. 2.* qui tamen non eodem modo debet intelligere illud *cogitatur*, quo Suares intelligit, nam hic debet intelligere per illud, quid commune cogitationi intellectuali ac phantastica, quandoquidem existimet ens rationis fieri non solum per intellectum, sed etiam per phantasiam; Auerfa autem solum intelligit operationem intellectus, quia soli intellectui tribuit entis rationis effectiōnem.

3. Sed quomodocumque intelligatur illud *cogitatur*, Impugnatur hanc descriptionem facit primò, quod, dum dicitur ens rationis esse, quod cogitatur vt ens, cum nullam entitatem habeat, vel intelligunt quod cogitatur vt ens reale, cum nullam entitatem realem habeat, vel intelligitur quod cogitatur, vt aliquod ens reale, aut rationis, cum nullam entitatem habeat reale aut rationis, si primum dicant, falsum videtur, quia non est necessariū vt entia rationis cogitentur aut concipiantur per modum entium realium, imò sæpè cogitantur per modum omnino oppositum, hoc est per modum proprium entium rationis, alias intellectus non posset distinguere illa ab entibus realibus; nec verū est quod dicit *Mastrius disp. 3. q. 1.* ex eo quod ens reale sit obiectum adæquatum intellectus, sequi, quod nihil concipere possit, nisi per modum entis realis: nam quamuis corpus naturale sit obiectum adæquatum Physicæ, & syllogismus, aut modus sciendi Logicæ; tamen certū est Logicæ tendere in multa, quæ non concipit per modū syllogismi aut modi sciendi & Physicam etiam considerare multa non per modū corporis naturalis: quod si illud esset obiectum adæquatum intellectus, quod ita se haberet, vt nihil posset concipere, nisi per modum illius, profecto nec ens nec vllum aliud vnum quid esset obiectum adæquatum eius.

Secundum etiam dici nequit, quia ens rationis habet sine dubio entitatem rationis.

Secundò facit contra eandem descriptionem, quod dantur etiam actus, suo modo existentia quædam entia rationis, quæ non cogitantur vllō modo, ergo non bene describitur ens rationis esse quod cogitatur. Probatur antecedens, quia quando aliquis cogitat vnum ens rationis, & alius simul cogitat aliud ens rationis, illa duo entia rationis habent inter se similitudinem rationis non minus, quam quæcunque alia entia realia habent inter se similitudinē reālē, etiam si nullus consideret aut cogitet de illa similitudine, ergo dantur entia rationis actu existentia suo modo, etiam cum non cogitantur.

4. Secunda descriptio & quidem communior entis rationis est, quod sit illud quod habet esse obiectiue tantū in intellectu. Hanc approbat etiam quidam Scotista sed parū vt videtur cōsequenter ad sua principia, quādoquidē ipsemet postea asserat phantasiam facere ens rationis,

Varie
descri-
ptiones
entis ra-
tionis
proprij.

Intelle-
ctus po-
test con-
cipere
aliquid
& non
per mo-
dum ob-
iecti ad-
æquati.

Impu-
gnatur
secundo.

Dantur
entia ra-
tionis
quæ non
cogitan-
tur.

Secunda
descri-
ptio en-
tis ratio-
nis.

Impu-
gnatur.

certum autem est ens rationis factum à phantasia non habere esse obiective in intellectu, sed in phantasia.

Quidquid autem sit de hoc, certum est hanc descriptionem non posse admitti ab illis, qui existimant quamcumque potentiam vitalem, verbi gratia, visum, auditum, posse facere entia rationis. Deinde similitudo, aut dissimilitudo duorum entium rationis non videtur esse obiective in intellectu dum sunt, aut existunt, quandoquidem non considerentur actu ab intellectu, & esse obiective in intellectu idem sit, ac considerari ab intellectu, secundum communiorum explicationem eorumdem authorum, quorum est prædicta descriptio.

Terria
descrip-
tio.

Aliqui Scotistæ & alij, qui existimant per quoscumque actus potentiarum vitalium fieri entia rationis, solent describere ens rationis ut sic, esse illud cui repugnat realis existentia.

Impu-
gnatur.

Et sane hæc descriptio non solum in ipsorum particulari sententia, sed in omni alia habet hanc perfectionem, quod verissimè sit omne & solum ens rationis esse, cui repugnat realis existentia, unde illa descriptio est sine dubio convertibilis cum definito. Sed hoc non obstante patitur aliam difficultatem, quod sit nimis obscura, nam non est difficilius cognoscere, aut explicare ens rationis, quam ipsum ens reale, seu illud ens, cui non repugnat realis existentia; unde explicare naturam entis rationis per ordinem ad existentiam realem, est explicare ignotum per æque ignotum, quod aptæ descriptioni non convenit. Quod ut manifestius fiat, querendum, quando dicitur ens rationis esse id, cui repugnat realis existentia, quid intelligatur per existentiam realem: & sane si quis rem bene consideraverit, inueniet non adeo facile posse satisfieri huic questioni, de quo postea.

Alia des-
criptio.

6. P. Gaspar de la Fuente existimat entis rationis naturam esse exacte traditam à Scoto 4. dist. 1. q. 2. n. 4. dum dicit se intelligere per ens rationis, ens in anima tanquam secundariò consideratum, &c. Sed loquendo de ente rationis, ut sic, communi omni entis rationis, interpretatio non congruit; nam expresse Scotus eodem loco distinguit ens rationis ibi à se descriptum à chymariis, & impossibilibus, quæ secundum omnes admittentes entia rationis, sunt entia rationis, ut hic agitur de ente rationis.

CONCLUSIO.

Vera de-
scriptio
entis ra-
tionis.

7. *Ens rationis ut sic, bene describitur esse quod nequit aliquid efficere, neque inexistere alicui potenti efficere, nisi per considerationem potentia potentis aliquid considerare.* Hæc descriptio desumj potest ex Doctore quodlib. 3. dicente: *Ens rationis est quod precise habet esse in intellectu considerante*: nisi quod hæc Scoti magis determinet potentiam causatiuam, propter rationem inferius assignandam. Potest etiam iuxta eam explicari cōmode descriptio illa cōmuniō entis rationis, qua dicitur esse illud quod habet tantum esse obiective in intellectu. Quod autem sit bona, probatur explicando singulas particulas, nam ex illa explicatione patebit, quod omni, & soli cōueniat & nō tradatur per æque obscura, aut obscuriora.

Dicitur quod nequit aliquid efficere; quia solis entibus, realibus cōuenit aliquid efficere. Dicitur neque inexistere alicui potenti efficere, nisi per considerationem, quia non solum illa, quæ possunt aliquid efficere, sunt entia realia, sed quæ omnibus talibus absq; cōsideratione inexistunt; unde ens rationis oppositum enti reali, neque debet posse aliquid efficere, neque inexistere alicui potētī aliquid efficere, nisi per considerationem; additum autem est nisi per considerationem, quia per considerationem possunt entia rationis inexistere enti reali potenti aliquid efficere, quia potest intellectus considerare aliquid impossibile in tali ente, v. g. omnipotentia in creatura. Dicitur denique potentia potētis aliquid reale cōsiderare, ut abstrahatur iā à cōtrouersia inferius decidenda, an scilicet alia potentia, quā intellectus possit facere, aut cōsiderare ens rationis. Scotus autem supra, & ceteri, qui describunt ens rationis esse id quod habet esse obiective in intellectu, propterea describunt ens rationis per ordinem ad intellectum, quia existimant aliam potentia efficere non posse entia rationis.

Obiicit contra hanc descriptionem: habitus intelle-

ctuales non inexistunt intellectui, neque ulli potenti, aliquid efficere, nisi per considerationem intellectus hoc est per actus intellectus, ad quos actus sequuntur isti habitus & tamen isti habitus sunt entia realia, & nō sunt entia rationis, ut hic agimus de entibus rationis, quamuis sint entia rationis in aliis acceptionibus, quatenus scilicet subieciuntur in ratione, & sunt obiecta rationis seu intellectus, ergo descriptio prædicta entis rationis conuenit enti reali, & consequenter non erit bona; quia non est convertibilis cum descripto.

Respondetur negando consequentiam, quia ille habitus potest aliquid efficere, nam cum intellectu efficere potest actus similes illis actibus, à quibus generatur. Rursus licet sit de facto dependenter à consideratione quoad produci, tamen est in eo quoad conservari independentem à consideratione, hac enim desinente non definit habitus per illam productus; ens autem rationis non potest esse, nec conservari in ente potente aliquid efficere, nisi per considerationem. Vltterius quamuis de facto habitus producantur in intellectu per ipsam considerationem, tamen possent produci à solo Deo sine concursu illius considerationis; ens autem rationis nequit etiam de potentia absoluta esse in aliquo reali, seu potenti aliquid efficere, nisi per considerationem.

Denique quando dicitur quod non possit esse ens rationis in aliquo reali nisi per considerationem, debet hoc intelligi de consideratione terminata ad ipsum ens rationis, ita scilicet ut sensus sit, quod ens rationis non possit esse in aliquo potenti aliquid producere, nisi quatenus cōsideraretur esse in illo, aut quatenus inexistit alicui, quod non est in illo nisi per considerationem: quod addo propter similitudinē vnius entis rationis cū alio, quæ mediante suo subiecto potest esse in ente reali sine eo quod cōsideretur: habitus verò licet non sint in intellectu nisi per cōsiderationem; non tamē per cōsiderationē sui, sed per cōsiderationē alterius habent esse in illo, verbi gratia quādo per discursum cognoscitur & cōsideratur hominē esse risibile, acquiritur habitus facilitans ad simile considerationem, & ille habitus producit per considerationem seu cognitionem, non qua consideratur ipse habitus, sed qua consideratur homo esse risibilis; neque etiam est in intellectu ex eo quod sit in re, quæ solum per considerationē est in intellectu.

ADDITIONO.

Mastrius ut totam meam Doctrinam hac questione, qua parte statuo propriam & impugno sententiam aliorum, funditus euertat: Disp. 2. Met. n. 243. incipit à mea descriptione entis rationis, quam impugnatur, quia in omni sententia certum est ens rationis describi debere per oppositionem ad ens reale, iuxta illud: Contrariorum eadem est lex & natura, id est, vnum debet explicari per oppositionem ad alterum; ens autem reale non dicitur esse illud, quod potest aliquid efficere, vel inexistere alicui potenti aliquid efficere citra operationem intellectus considerantis, sed quod potest esse in rerum natura citra operationem intellectus considerantis: ergo opposito modo describi debet ens rationis, & sic, inquit, ipsemet Poncius describit illud 3. p. Disp. 18. n. 6.

Verum hæc impugnatio meæ descriptionis non habet apparentiam, nam si per legem illam & naturam eandem Contrariorum, intelligit quod debeat explicari vnu per ordinem ad alterum, ponendo alterum in definitione alterius, omnino falsum est, quod sit talis lex, aut habeant talem naturam; nam non ponitur calor, nec descriptio eius in descriptione frigoris, nec e contra; neque in descriptione entis realis, ponitur ens rationis: si vero intelligat descriptionem vnius esse oppositam descriptioni alterius, id quidem in se verum est; sed non significatur tamen axiomate illo communi, quod propterea non recte adductum est ad propositum; nec facit contra meam descriptionem, quæ sine dubio est opposita cuicumque bonæ descriptioni entis realis.

Nec refert quod ens reale non explicetur cōmuniter, ut à me explicatum est, esse illud, quod potest aliquid efficere, aut inexistere alicui potenti efficere absque cōsideratione

deratione intellectus, quia quamvis ita non explicetur, posset explicari sic.

Impugnat secundo eandem descriptionem, quia ens reale in tota sua latitudine optime manifestatur sine ordine ad effectum realem & inexistētiam realem alicui potēti aliquid efficere, & bene potest realitas saluari absque reali efficientia ut multi dicunt de materia prima, ergo ens rationis posset aliter describi quam à me descriptum est.

Respondeo quamvis totum concedatur, id non facere contra me; qui solum volui & dixi ens rationis posse explicari ut à me est explicatum, quidquid sit an aliter posset nec ne. Deinde quod ait posse saluari realitatem absque efficientia ut multi dicunt de materia prima, non facit ad propositum, quia inde non sequitur quod posset saluari absque efficientia aut inexistētia in potenti efficere, nam materia quāvis non posset efficere, potest certe sic inexistere, & si neutram ipsi competere, non esset ens reale.

Impugnat tertio, quia mea descriptio convenit enti, nominaliter sumpto, quod scilicet non est, sed potest esse, ut Antichristo v. g. quia in statu possibilitatis nequit afficere aut inexistere potenti efficere.

Respondeo negando antecedens, & ad probationem dico quod quamvis non possit Antichristus pro statu possibilitatis aliquid efficere, potest tamen simpliciter sicut potest simpliciter existere.

Impugnat quarto, quia convenit negationibus extra genus: v. g. negationi mundi: ergo. *Respondeo* negando antecedens, quia nulla negatio est aliquid positivum siue reale siue rationis, per ly autem aliquid positum in mea descriptione intelligebam aliquid positivum, seu quod non erat negatio, & quia hoc supponebatur ab omnibus, propterea non videbatur necessarium, illud specificare.

Impugnat quinto, quia sicut ens reale non constituitur in sua realitate per posse aliquid efficere aut inexistētiam in aliquo id potente, sed hæc potius sunt attributa ac munera eius: ita ens rationis non debet cōstitui per impotentiam ad tale quid, sed hæc potius consequetur eius rationalitatem seu essentiam. *Respondeo* concedendo totum & negando aliquid inde sequi contra meam descriptionem, quæ potius hac impugnatione confirmatur: nam si illa impotentia consequitur naturam entis rationis, per eam potest describi, sicut per risibilitatem potest describi homo: neque ego alio modo desideravi aut desidero adhuc describere ens rationis aut reale.

Præterea Num. 244. asserit singulas descriptiones alias à me reiectas habere aliquid veritatis, licet per se nulla sufficiat, & ex omnibus posse integrari propriam & adæquatam entis rationis descriptionem.

Sed hoc quamvis verum esset, non præiudicaret mihi, nam eo non obstante, quælibet per se deberet reici, tantum non bona entis rationis descriptio.

Deinde considerando descriptiones in particulari, ait ultimam, quæ dicitur ens rationis esse, cui repugnat realis existentia, verū dicere, & falsum esse quod ego opposueram ipsi, nempe quod esset obscura, quia nō erat facilis cognoscere aut explicare ens reale quam ens rationis, hoc inquit falsum est: longe enim notiora sunt nobis entia realia quam rationis: nam quamplurima entia realia sub sensum cadunt: non autem rationis, quo factum est ut plures negauerint entia rationis, nullus realia.

Respondeo negando descriptionem illam esse satis claram, quamvis sit vera, ob illam ipsam meam rationem quam non reiecit sufficienter Mästius, nam quamvis aliqua entia realia sint nobis notiora quam entia rationis; tamen ego de iis non eram locutus, nec debui loqui; sed de ente reali ut sic comprehendente omnia entia realia, quod certe tam difficile mihi videtur explicatu quam ens rationis; si autem explicaretur ens rationis per ordinem ad illa entia realia quæ sunt notissima & cadunt sub sensum, pessima esset descriptio, quia conveniret multis entibus realibus, quæ scilicet non sunt tam nota, nec cadunt sub sensum.

Circa secundam descriptionem à me reiectam, nempe quod ens rationis sit illud, quod habet esse obiective in intellectu, dicit quod verum profert, & falsum est quod

detur vllum ens rationis quod non cogitatur vllō modo, si enim non cogitatur vllō modo, nec pendet ab intellectu cogitatione, erit ens reale in omni proprietate. Ad probationem autem meam de similitudine quæ est inter duo entia rationis nullo intellectu cogitante, negat talem reperiri: sicut enim fundamenta illius non habentur absque consideratione intellectus, ita nec similitudo illa, quia fundamentum nunquam minoris entitatis est quam fundatum.

Sed hæc responsio ad meum exemplum de similitudine noc sufficit: nam certum est, quod quamvis nemo consideraret similitudinem esse inter duo entia rationis, sed vnus cōsideraret vnum ens rationis, & alter alterum, illa haberet similitudinem rationis tam bene, quam entia realia existentia habent similitudinem realem, nec inde sequeretur quod fundamentum esset minoris entitatis quam similitudo fundata, cum vtrumque esset ens rationis, & quamvis ens reale sit quod habet esse absque consideratione intellectus, hoc non debet intelligi sic, ut quidquid habet esse absque cōsideratione ad ipsum immediate terminatum, debeat esse rationis, ut probat illud exemplum de similitudine, quæ gratis negat Mästius & contra omnia fundamenta quibus colligitur similitudo realis inter extrema realia neque enim hæc habent maiorem virtutem ad emanationem ut ita loquar similitudinis realis, quam extrema, quorum quodlibet est ens rationis, ad emanationem similitudinis quæ sit rationis.

Fateor tamen quod si intelligeretur per illam descriptionem quod illud esset ens rationis, quod haberet esse tantum obiective in intellectu, vel immediate, vel mediate, descriptio esset bona. Si etiam non daretur similitudo aliqua inter extrema realia, ab ipsismet distincta, descriptio illa esset bona, non addendo nec intelligendo illud vel mediate, sed quia primum non explicabitur, & secundum est incertum, mea videtur mihi descriptio præferenda.

Denique Num. 245. asserit primam descriptionem quam reieci, nempe quod sit illud, quod cogitatur ut ens, cum tamen in se entitatem non habeat, aliquid verum dicere, & fundari in eo quod ens rationis cognosci possit nisi per analogiam ad ens reale, vel proportionis, vel imitabilitatis, quæ consistit in cognoscibilitate vnus ad similitudinem alterius, unde ad formalitatem entis rationis non tantum spectat, quod sit obiective in intellectu, sed etiam quod sit ibi ad instar veri entis. Ad impugnationem autem meam quæ dixi quod entia rationis cogitentur sæpius non per modum entium realium, sed per modum oppositum; Respondet id verum esse de cognitione reflexa non de directa.

Contra hanc doctrinam dico primo peti principium dum asseritur ens rationis cognosci non posse nisi per analogiam ad ens reale seu ad similitudinem eius. Dico secundo quod omnino sit falsum ut patet ex ipsomet Mästio qui fatetur cognitione reflexa posse ipsum cognosci absque tali Analogia. Ex quo ulterius ostendo quod per cognitionem directam etiam possit cognosci absque tali Analogia, tum quia non magis potest sic cognosci cognitione reflexa quam directa, tum quia cognitio reflexa tendit in rem propt cognoscitur per cognitionem directam: ergo si reflexa tendit in illud sine tali analogia, idem dicendum de directa.

Ad id autem quod Mästius adiungit, quod nempe obiecta secundaria debeant participare rationem cōmunem obiecti primarij & quod ita se res habet in obiectis scientiarum, quidquid enim logica cōsiderat ut partem subiectivam syllogismi, quod est obiectum adæquatum eius, cōsiderat illud ut participat rationē cōmunem obiecti adæquati, quamvis sint alia cōsiderata in scientia, quæ non participant illam rationem, quia non cōsiderantur ut species eius, nec eodē modo assignantur obiecta scientiarum ac potentiarum. Respondet nescire me quid faciat hic discursus ad rem, nam si scientia potest considerare aliquod obiectum secundarium & non sub ratione obiecti primarij, neque ut includens illam: eodem modo potest intellectus considerare aliquid, quod nō participat

Item illa
quæ ha-
betur.
num. 4.

Et quæ
habetur.
num. 4.

Defendi-
tur im-
pugnatio
posita.
num. 5.

rationem obiecti primarij eius, & quod non attingitur à potentia vt includens illam rationem: sicut etiam aliqua obiecta intellectus secundaria, etiam realia, non includunt formaliter rationem entis, vt sunt differentia vltima, ac proprietates Metaphysicæ, ita intellectus nō debet intelligere illa vt participant illam rationem, & certe quādo intelligit negationē entis realis vt opponitur omni enti reali, vt illa negatio non participat nec formaliter nec realiter rationem entis realis positiui, quod est obiectum adæquatum eius, ita non debet intellectus considerare ipsam vt participat illam rationem; vnde quæadmodum scientiæ versantur circa aliqua, quæ non participant nec includunt rationem obiecti primarij: ita intellectus considerare potest aliqua, quæ non participant rationem obiecti primarij eius, & sine eo quod consideret illa vt similia obiecto primario.

Nec refert quod potentia visua non feratur in aliquod obiectum quod nō participat rationem subiecti primarij ipsius, nec auditus, etiam aut vlla alia potentia sensitiva; nam nō est eadem ratio de ipsis ac de intellectu nam illa non possunt tendere in aliqua obiecta nisi in species vel indiuidua de quibus prædicatur formaliter obiectū primarium seu adæquatum ipsarum, vt constat à posteriori; intellectus vero fertur in aliqua obiecta quæ non sunt species nec indiuidua obiecti adæquati ipsius, nempe entis realis, aut quocunque aliud assignabitur pro obiecto adæquato eius.

Q V Æ S T I O I I.

An dentur entia rationis.

9. **N**egatiuam partem huius quæstionis tenet absolute *Vallésius* qu. 10. *Philosophia*, & *Bernardinus Mirandulanus* in oppositione prædicamentorum; quam etiam sententiam probabiliter sustentat noster *Mayronius* q. 7. quodlibet.

Oppositum tenent Doctores communiter cum *D. nostro* 1. d. 39. 4. d. 1. q. 2. & alibi sæpe ac *D. Thoma* 1. par. q. 28.

Aduertendum autem pro resolutione, non controuerti an dentur entia rationis à parte rei; aut an possint sic dari, omnes enim id debent negare quia alias non essent entia rationis, vt hic accipimus entia rationis: sed sensus proprius controuersiæ est, an dentur vlla huiusmodi entia, quæ saltem ab intellectu concipi possunt.

C O N C L V S I O.

10. **D**antur huiusmodi entia rationis ab intellectu concepitibilia. Probat per experientia quia constat nos sæpe intelligere impossibilia, vt aliquod vnum per se ex homine & equo; Angelos per modum rerum corporearum, negationes & priuationes per modum formarum positiuarum: sed huiusmodi non sunt entia realia, cum repugnet ipsis esse à parte rei, aut efficere aliquid, aut inexistere alicui potenti quidpiam efficere nisi per considerationem intellectus.

Dices cum *Mayrone* supra, quando aliquis intelligit chymeram v. g. aliquod totum conflatum ex homine & asino, nihil aliud intelligit præter hominem, asinum, & vnionem realem. Similiter quando intelligit Angelum per modum corporei, intelligit Angelum & corporeum & identitatem realem, quam percipit inter Angelum, & corpus. Denique quando intelligit negationes & priuationes per modum formarum positiuarum, intelligit negationes & formas positiuas & identitatem negationum ad illas formas: sed hæc omnia sunt entia realia: ergo non dantur entia rationis.

Contra, quia quando intelliguntur impossibilia, intelligitur aliquid sub aliqua ratione impossibili, ergo intelligitur aliquid, vel quod secundum se directe non est reale, nec possibile; vel sub ratione aliqua, quæ ipsi repugnat à parte rei, licet non repugnet ipsi sic concipi.

Alij probant hanc conclusionem, quia quoties intellectus intelligit aliquod obiectum, aut prædicat vnum de alio, resultat in re intellecta ac prædicata aliquis respectus; sed ille respectus non est realis, ergo est rationis, & consequenter datur entia rationis. Sed hæc probatio dependet ab incertissimis principiis, aut enim maior est falsa,

aut minor, vt quæstione sequenti ostendetur.

11. **O**biicies contra conclusionem: nihil est intelligibile quod non sit ens reale, ergo nō datur aliquod ens rationis intelligibile, probatur antecedens, quia omne intelligibile necessarium est, antequam intelligatur, sed omne quod est antequam intelligatur, est ens reale; ergo omne intelligibile est ens reale.

Confirmatur primò authoritate *Philosophi* 1. *Poster.* 2. asserentis impossibile esse vt id quod non est, sciatur, ergo si ens rationis non sit, non potest sciri; sed absolute & simpliciter verum est de ipso dicere quod non sit, nam esse absolute & simpliciter solum competere potest enti reali, ergo non potest cognosci.

Confirmatur secundò, quia intelligibilitas est proprietas entis realis, ergo nequit competere enti rationis, & consequenter ens rationis non datur.

Respondetur ad obiectionem negando antecedens. Ad cuius probationem iuxta *Complutenses* q. 1. de ente rationis, quos videtur sequi *Mastrus hic* q. 1. neganda esset maior, quia putant ens rationis non prius esse cognoscibile quam cognoscatur actu, quia secundum ipsos actu cognosci est de essentia entis rationis: quando autem actus est de essentia entis, potentia ad illum actum non antecedit actum, vt patet, inquit, in Deo, in quo quia actu existere aut intelligere est de essentia eius, non antecedit istos actus possibilitas existendi aut potestas intelligendi.

12. **V**erum præterquam quod hi authores videantur sibi contradicere, nam in eodem ipso loco fatetur ens rationis esse cognoscibile antequam cognoscatur; quæ autem potest esse maior contradictio quam quod ens rationis sit cognoscibile antequam cognoscatur, & non sit prius cognoscibile quàm cognoscatur, nisi forte sit aliqua differentia ponenda inter antequam & priusquam. Sed præter, inquam, hoc, omnino falsum videtur quod ens rationis nō sit prius cognoscibile quam cognoscatur: nam quemadmodum ex eo quod verum sit dicere hodie quod Antichristus sit producibilis, & non sit verum dicere quod sit productus, optime colligitur quod sit prius producibilis quam producat: ita similiter optime colligi potest chymeram esse prius intelligibilem quam intelligatur, ex eo quod verum sit dicere illam esse intelligibilem iam, licet non intelligeretur actu iam.

Rursus non minus falsum est actu cognosci esse de essentia entis rationis: nam actu cognosci dicit formaliter ipsam cognitionem, per quam cognoscitur ens rationis, ergo non potest esse de essentia alicuius, de cuius essentia non sit illa actualis cognitio: sed euidenter videtur actualē cognitionem, qua cognoscitur chymera v. g. compositum ex homine & equo, non esse de essentia illius chymæræ: tum quia alias cognitio terminaretur ad se ipsam & cognosceret seipsam; cognoscit enim chymeram & partes essentielles eius, quod est absurdum, tum quia experientia constat nos dum cognoscimus entia rationis non cognoscere ipsammet cognitionem, nec habere ipsam obiectiue nobis propositam; quod tamen esset falsum, si cognitio illa esset de essentia entis rationis.

13. **I**llud autem exemplum de Deo, quo vruntur Complutenses, ipsismet officit, nam si verum esset dicere de Deo pro hoc instanti quod esset potens existere & intelligere, non esset verum dicere pro hoc eodem instanti quod existeret & intelligeret, profecto possibilitas existendi & potestiam intelligendi antecederent in Deo actus illos existendi & intelligendi; vnde si ista possibilitas aut potestas de facto non antecederent istos actus, ideo saltem partialiter id verum est, quia pro nullo instanti verum est, quod possit existere aut intelligere Deus, pro quo nō sit verum quod de facto existat & intelligat; ergo quandoquidem verum sit dicere pro hoc instanti quod ens rationis sit intelligibile, licet pro hoc instanti non intelligeretur, sequitur potius ex illo exemplo, quod sit prius intelligibile quam actu intelligatur. Adde ad hæc falsum supponi à Complutensibus dum dicunt potentiam intelligendi diuinam non esse priorem intelligence diuinæ, quod tamen ad hunc locum non spectat.

Iuxta quædam Scotistam recentiorum, etiam eadem maior

Respon-
sio Com-
pluten-
sium.

Reici-
tur.

Ens ra-
tionis
prius est
cognos-
cibile,
quam co-
gnosci-
tur.

Actu co-
gnosci
non est
de essen-
tia entis
rationis.

Dantur
entia ra-
tionis.